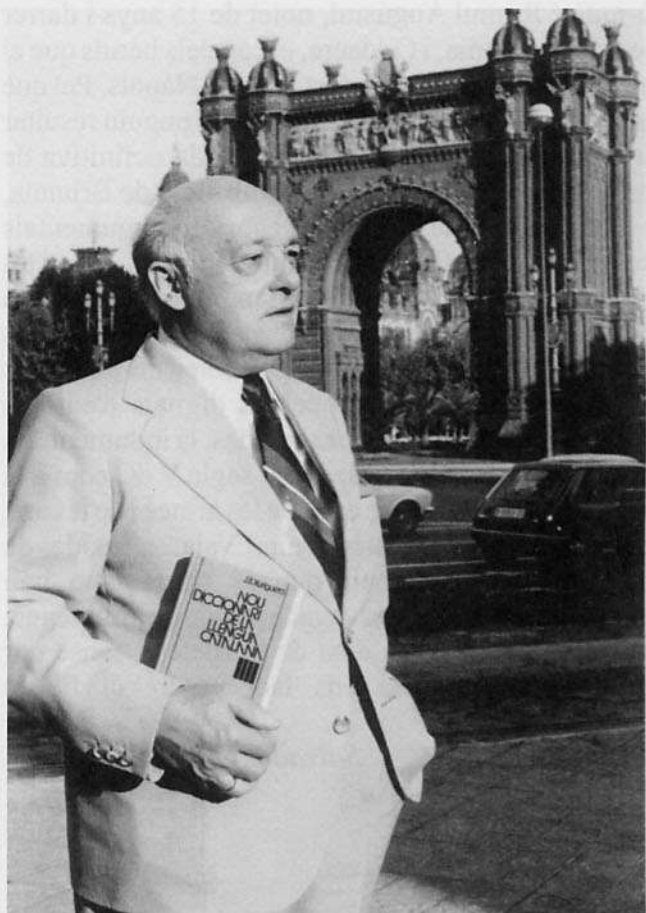

HOMENATGE A JOAN BAPTISTA XURIGUERA

Celebrem, també, enguany, el centenari del naixement de l'escriptor Joan Baptista Xuriguera i Parramona (Menàrguens, la Noguera 1908-Barcelona 1987). Autor del manual Els verbs catalans conjugats (1972), autèntic best-seller arreu dels Països Catalans (amb més de 400.000 exemplars venuts), i d'una producció que abasta més de seixanta llibres publicats, volem aprofitar l'avinentsa de l'exposició sobre la seva vida i obra que es farà a la Biblioteca Central d'Igualada del 2 al 13 de maig (sota el títol de "Joan Bta. Xuriguera, un intel·lectual a descobrir"), amb una conferència inaugural el 6 de maig a 2/4 de 8, a càrrec de l'investigador i professor Josep Camps i Arbós, i també de la pàgina web recentment penjada a Internet, la qual us convidem a consultar: <http://www.xuriguera.es>, que ha posat en marxa el seu fill, Pau Xuriguera, per oferir-vos un petit esbós de la seva trajectòria vital i intel·lectual a fi de retre-li homenatge i reivindicar-ne la seva figura

Fou el tercer fill de quatre germans del matrimoni format per Pau Xuriguera i Brígida Parramona. A Menàrguens, hi va viure només un any ja que el 1909 la família es trasllada a Balaguer i el 1913 a Lleida. Serà a la capital del Segrià on Joan Baptista Xuriguera iniciarà una intesa activitat en dos àmbits que sempre va considerar com les dues cares d'una mateixa moneda: la política i la cultura. Des del 1926 assumirà la direcció de la revista cultural *Lleida* alhora que participa en el grup lleidatà del Partit Comunista Català. També des del si de Joventut Republicana (futur nucli d'Esquerra Republicana), impulsà l'Agrupació Cultural Lleidatana, que organitzà certàmens històrics, literaris o folklòrics, i conferències a càrrec de personalitats rellevants. El 1932 Xuriguera s'instal·la a Barcelona arran de la seva entrada a l'Ajuntament com a funcionari; l'any anterior havia ingressat en el partit radical d'esqueres Bloc Obrer i Camperol (BOC), el qual s'integrarà dins el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM).

D'aquesta època són les novel·les *Desembre* (1934), subtitulada "novel·la de la revolució espanyola", i *Hilde* (1935), "La novel·la de la joventut moderna", que acaba de reeditar El Cep i la Nansa edicions de Vilanova i la Geltrú (2007). L'agost de 1936 Xuriguera retorna a Lleida per entrar a formar part de l'ajuntament en representació del POUM i li serà encarregada la regidoria de Cultura. El desembre es casa amb la balaguerina Dolors Solà Campabadal. Amb la caiguda de Lleida a mans de les tropes franquistes, torna a Barcelona i d'allí al poble empordanès de La Vajol. Tot i que Joan Baptista Xuriguera no va fer la guerra pel fet de ser manxol, per la seva significació política s'hagué d'exiliar a França el 26 de gener de 1939. A la primeria viuran a Caussade i després s'acabaran establint a la localitat occitana de Montauban on naixeran els seus dos fills, Blanca (1940) i Pau (1943).

Durant aquest exili que durarà onze anys (el seu amic Bladé i Desumvila en dirà "L'exiliada"), sobrevivint amb penes i treballs, Xuriguera abandona la política activa i es dedica, gairebé de manera exclusiva, a la literatura: edita l'assaig polític *El camí de Catalunya* (1945), un al·legat a favor de la unió de les terres de llengua catalana dins d'una federació ibèrica que englobés els pobles català, castellà, portuguès i basc, i projecta *Indibil*

Mandoni (1948), un extens i documentat poema sobre els dos cabdills ilergetes que s'enfrontaren als invasors romans. A més, és un dels fundadors del Casal Català de Montauban (que va promoure actes diversos, el més destacat dels quals va ser el concert que va comptar amb la presència de Pau Casals: el primer ofert després de l'alliberament de França de la dominació alemanya).

El 17 de novembre de 1948, després de superar nombroses traves administratives, Joan Baptista Xuriguera i família retornen a Catalunya. Primer resideixen a Tèrmens i després a Mollerussa on Xuriguera exercirà de professor a l'Acadèmia Kühnel; hi romandrà fins al 1952 quan es trasllada a la delegació de Barcelona. Intenta, inútilment, de retornar a la condició de funcionari de l'Ajuntament de Barcelona cosa que només aconseguirà, gràcies a una amnistia, el 1977, a l'edat de 69 anys. Per mantenir la família, Xuriguera combina la docència amb treballs de traducció al castellà per a diverses editorials. Davant dels problemes per a publicar en català, crea una editorial, "Publicacions Ilerda", des d'on donarà a conèixer gran part de la seva obra; a part dels estudis lingüístics (*Nou Diccionari de la Llengua Catalana* (1975)), els llibres de poesia, narrativa, teatre, història, periodisme, memorialística i traducció. Remarquem, d'entre la seva vasta producció, el poemari *El cor vermell* (1958); el cicle novel·lístic autobiogràfic format per set volums intítulat *La vida de Joan Ventura*, el darrer dels quals, *El pont de l'exili* és del 1987; el teatre en vers com *Lucrècia* (1958), ressenyada per l'amic Salvador Oliva a la pàgina 38 d'aquesta *Alumnàtica*; l'assaig històric *La darrera branca dels Comtes d'Urgell* (1981), i la memorialística com *Els núvols de l'Empordà* (1984).

Tot i que és a finals dels seixanta quan s'inicia un període de reconeixement a la tasca desenvolupada per Xuriguera en defensa de la cultura catalana, com afirmà el seu amic Bladé en l'article necrològic que li dedicà a l'Avui (22/10/87), "un no pot evitar de pensar que se l'ha tingut en una mena de marginació, ja sia per la seva manca d'aptitud per a la llagoteria, ja sia pel seu voluntari allunyament dels cercles on es cou la terrisseria diguem-ne literària. Aqueixa faceta del seu caràcter traslluïa el fons de la seva irreductible independència."

Com afirmava la periodista de l'Avui, Ada Castells, el passat 20 de març del 2008, "si a aquesta obra extensa hi sumem la del seu germà Ramon, crític d'art i traductor, ja es veu que *xuriguera* pot convertir-se en un verb nou que significaria *treballar molt per construir una cultura*."

Tot recordant que l'Ajuntament de Barcelona li dedicà un homenatge pòstum el 24 d'abril del 1989, sota la presidència

de Marta Mata, acabem amb un fragment dels dietaris inèdits d'Artur Bladé i Desumvila, que el fill Pau Xuriguera m'ha fet arribar molt amablement:

Divendres 16 d'octubre 1987

Mort, ahir, de l'amic Joan B. Xuriguera, d'un atac de cor. M'ho ha dit el seu fill mateix quan aquest migdia jo he volgut parlar per telèfon amb l'amic que acaba d'anar-se'n. Ha estat un cop i em sembla que no pot ser. Ens vèiem gairebé cada dissabte, havent dinat, al cafè Velòdrom (del carrer Muntaner) amb altres amics: Aramon, Amigó, Elies i Busquets, Martí Torrents, Vilalta, Genovès, Rovira...). El fill no m'ha pogut dir res pel que fa a l'enterrament. Gairebé no podia parlar. M'imagino el drama d'aquesta família i, sobretot, de l'esposa (que jo conec) que tenia una veritable adoració pel seu marit. Plegats van conviure més de cinquanta anys. Set o vuit els van passar a l'exili, a Montauban. No fa gaire va publicar els seus records de l'expatriació. Era escriptor i poeta, assagista, historiador, autor teatral, gramàtic. Té una colla de llibres publicats i alguns me'ls va dedicar. És una gran pèrdua per a mi i per a la nostra comunitat nacional. Gran patriota i enamorat de la terra on havia nascut. Era fill de Menàrguens (La Noguera) que té un nom en la literatura catalana perquè és el poble que Antoni Bofarull pot dir-se que immortalitzà amb la novel·la "L'orfeneta de Menargues".

Josep Maria Solà